

JUDIKATURA

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 7 - 8/2010, ročník LXII

Rozhodnutí ve věcech trestních č. 42 - k rozlišení trestného činu Braní rukojmí podle § 234a, resp. 174 TZ a trestného činu Omezování osobní svobody podle § 231, resp. § 171 TZ; dále spolupachatelství podle § 9 odst. 2 TZ

I. Trestný čin brání rukojmí podle § 234a tr. zák., je v poměru speciality vůči trestnému činu omezování osobní svobody podle § 231 tr. zák. Objektivní stránka prvního z nich spočívá nejen v jednání, jímž se pachatel zmocní rukojmí, tzn. Získá a vykonává faktickou kontrolu nad jinou osobou, což je formou omezení její osobní svobody, ale současně hrozí, že usmrtí rukojmí nebo mu způsobí újmu na zdraví nebo jinou vážnou újmu. Z hlediska subjektivní stránky pachatel trestného činu brání rukojmí jedná se záměrem donutit jinou osobu než rukojmí, aby něco konala, opominula nebo strpěla.*

II. Ke spolupachatelství ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák. není třeba, aby se všichni spolupachatelé podíleli na trestné činnosti stejnou měrou. Stačí i částečné přispění, třeba i v podřízené roli, pokud je vedeno stejným úmyslem jako činnost ostatních spolupachatelů a je-li objektivně i subjektivně složkou děje (článkem řetězu) tvořícího ve svém celku trestné jednání (viz např. rozhodnutí pod č. 36/1973 - I. Sb. rozh. tr.).

Jestliže se podle tzv. skutkové věty rozsudku soudu prvního stupně obviněný podílel na spáchání trestného činu brání rukojmí podle § 234a TR. zák. po celou dobu jeho páčání tak, že se účastnil již prvotní domluvy o možnosti jej spáchat, průběžně se informoval o majetkových a osobních poměrech

poškozeného, o možnostech zaplacení požadované peněžní částky, o osobách, které disponují s peněžními prostředky poškozeného, působil na poškozené, aby nic neoznamovali policejním orgánům, a měl převzít výkupné, k čemuž nedošlo z objektivních důvodů, pak jde o činnost, která představuje onen pomyslný článek řetězu tvořícího ve svém souhrnu trestné jednání a kterou lze posoudit jako spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., neboť takové konkrétní jednání obviněného již přesahuje hranice účastenství ve formě pomoci nebo návodu podle § 10 odst. 1 písm. b), c) tr. zák.*

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.9.2009, sp.zn. 8 Tdo
885/2009)

Krajský soud uznal obviněného L.G. vinným pod body I. a II. trestným činem brání rukojmí podle § 234a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr.zák., dílem dokonaným a dílem ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., spáchaným ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., trestným činem zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 tr. zák. a pomocí k trestnému činu podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) a § 250 odst. 1, 2 tr. zák.; pod bodem IV. trestným činem nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 2 písm. b) tr. zák. Tímtež rozsudkem byla uznána vinou obviněná Š.H. pod bodem II. trestným činem brání rukojmí podle § 234a odst. 1, 2 tr. zák. Stejným rozsudkem bylo rozhodnuto o vině a trestech ohledně dalších spoluobviněných K. Ž., J. U., M. H., J. Š., a P. M. Podle skutkových zjištění soudu se trestného jednání dopustili tím, že se obviněný L.G. po předchozí domluvě s obviněným K.Ž. v přesně nezjištěné době v roce 2005 na přesně nezjištěném místě domluvil s dalším obviněným J.U., že provedou únos

* Nyní jde o rozlišení těchto trestných činů podle § 171 a 174 tr. zákoníku.

** Srov. ust. § 23 a § 24 odst. 1 písm. b), c) tr. zákoníku.

poškozeného P. V., budou ho zadržovat a od jeho manželky budou požadovat výkupné pod hrozbou usmrcení poškozeného. Po rozdělení úkolů a bližším naplánování vytáhli dne 8.11. 2005 v ranních hodinách za použití násilí poškozeného Ing. A. K. z jeho osobního auta domnívaje se, že jde o poškozeného P. V. a tlačili jej k připravenému vozidlu, aby jej naložili do zavazadlového prostoru, přičemž použili elektrický paralyzér a mířili na poškozeného střelnou zbraní. V důsledku aktivní obrany poškozeného se jim nepodařilo poškozeného naložit do vozidla a z místa činu odjeli. Obviněný L. G., jakožto policista Obvodního oddělení Policie ČR v Ch. účelově předvolal poškozeného P. V. dne 22.1 2006 ve 20 hodin k podání vysvětlení na Obvodní oddělení Policie ČR v Ch. Tento termín sdělil i spoluobviněným M. H. a J. Š., kteří poškozeného po odchodu z budovy Policie ČR přepadli, za použití násilí a proti jeho vůli naložili do osobního automobilu jednoho z obviněných a převezli do pronajatého bytu, kde byl poškozený držen v koupelně až do 24.1.2006. Dne 22.1.2006 v době kolem 22 hodiny telefonovala neztotožněná žena manželce poškozeného P.V. a požadovala výkupné ve výši 12 000 000,- Kč s tím, že jinak bude její manžel usmrcen. Manželka poškozeného odmítla předání peněz prostřednictvím obviněné Š.H. Sama 24.1. 2006 kolem 17 hod předala dvě igelitové tašky s penězi v požadované výši neztotožněnému muži před obchodním centrem G.v Ch. a poškozeného si vyzvedla na silnici mezi obcemi Ch. a M. Úkolem obviněné Š.H. v průběhu celého jednání bylo informovat se o majetkových a osobních poměrech poškozeného P.V. a získané informace dále předávat spoluobviněným, převzít výkupné od manželky poškozeného a působit na manžele, aby celou věc neoznamovali Policii ČR.

Obvinění L. G. a Š. H. podali odvolání k Vrchnímu soudu v Praze, který částečně zrušil rozsudek soudu prvního stupně

ve výroku o náhradě škody. Proti tomuto rozsudku podali prostřednictvím svých právních zástupců oba obvinění dovolání.

Obviněný L.G. uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. pokud jde o výroky o vině pod body I. a II. Nesouhlasil s právní kvalifikací skutku uvedeného bod těmito body. Jeho úmyslem bylo zabránit poškozenému P.V., aby po určitou dobu užíval osobní svobody, a proto měl být tento skutek posouzen jako trestný čin omezování osobní svobody podle § 231 tr. zák. a nikoli jako trestný čin braní rukojmí podle § 234 tr. zák. Závažnější obsah skutku nastal, podle tvrzení obviněného L.G., až poté, co se vymkl jeho vlivu.

Obviněná Š.H. namítala [§ 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.], že zjištěný skutek byl nesprávně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli nevykazuje jeho znaky. Svůj názor odůvodnila tím, že když poškozeného P.V. nenapadla, nestrčila do auta, nedržela v bytě a ani nepřevzala výkupné, nemohla se tedy dopustit spolupachatelství na trestném činu braní rukojmí podle § 234a odst. 1, 2 písm. a) tr. zák.

Podle názoru Nejvyššího soudu, pokud jde o námitky obviněného L.G., je objektem trestného činu omezování osobní svobody podle § 231 odst. 1 tr. zák. osobní svoboda ve smyslu volného pohybu člověka. Objektem trestného činu braní rukojmí podle § 234a odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. je nejen osobní svoboda ve smyslu svobody pohybu, ale i svobodné rozhodování člověka. Objektivní stránka tohoto trestného činu spočívá v tom, že se pachatel zmocní rukojmí, čímž se rozumí jakékoli získání a vykonávání faktické fyzické kontroly nad jinou osobou ve formě omezení její osobní svobody, a hrozí, že ji usmrtí nebo ji způsobí újmu na zdraví nebo jinou vážnou újmu. Z výše uvedeného tedy jednoznačně vyplývá rozdíl mezi uvedenými trestnými činy, trestný čin braní rukojmí je v poměru

speciality k trestnému činu omezování osobní svobody. Jednání obviněného L.G. popsané v rozsudku soudu prvního stupně bez pochybností vykazuje právě ty zákonné znaky, jež se vyžadují pro naplnění skutkové podstaty trestného činu braní rukojmí. Stejně tak Nejvyšší soud označil námitky obviněné Š.H. za neopodstatněné. O společné jednání ve smyslu § 9 odst.2 tr. zák. jde tehdy, pokud každý ze spolupachatelů naplnil svým jednáním všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, nebo jestliže každý ze spolupachatelů svým jednáním uskutečnil jen některý ze znaků skutkové podstaty trestného činu, jež je pak naplněna souhrnem těchto jednání, anebo i v případě, když jednání každého ze spolupachatelů je alespoň článkem řetězu, přičemž jednotlivé činnosti (články řetězu) směřují k přímému vykonání trestného činu a jen ve svém celku tvoří jeho skutkovou podstatu a působí současně (srov. rozhodnutí č. 15/1967 Sb. rozh. tr.). K naplnění spolupachatelství podle § 9 odst. 2 navíc není třeba, aby se všichni spolupachatelé zúčastnili na trestné činnosti stejnou měrou. Stačí i částečné přispění, třeba i v podřízené roli, jen když je vedeno stejným úmyslem jako činnost ostatních pachatelů, a je tak objektivně i subjektivně složkou děje, tvořícího ve svém celku trestné jednání. Nejvyšší soud plně souhlasí s názory soudů nižších stupňů v tom, že obviněná Š.H. představuje právě onen článek řetězu, který ve spojení s navazujícími jednáními zbývajících spoluobviněných směřoval k přímému vykonání trestného činu braní rukojmích podle § 234a odst. 1, 2 a) tr. zák. Záměr spáchat trestný čin vzešel přímo od ní, jen ona znala finanční možnosti poškozeného, ona měla převzít výkupné od manželky poškozeného, ona znala telefonické spojení na manželku poškozeného, které později spoluobvinění použili, ona informovala ostatní spoluobviněné, jak rychle a za jakých okolností lze dosáhnout vyplacení částky a o tom, že manželka poškozeného P.V. má dispoziční právo k účtu, z něhož měly být peníze opatřeny. Závěrem je třeba zdůraznit, že obviněná Š. H.

nepřevzala výkupné jen proto, že takový postup odmítla manželka poškozeného P.V.

Nejvyšší soud proto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl zjevně neopodstatněná dovolání obou obviněných.

JUDr. Ivana Rabinská, Ph.D.

Katedra trestního práva, Právnická fakulta UPOL